

КРАЄЗНАВСТВО

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Заснований у квітні 1927 року Українським комітетом краєзнавства
Репресований у 1930 році
Відроджений 1993 року з ініціативи Національної спілки краєзнавців України

1(78) 2012

Засновники:

Національна спілка
краєзнавців України
Інститут історії України
НАН України

Головний редактор

Олександр Реєнт

Редакційна колегія:

Олег Бажан
(перший заступник
головного редактора)
Богдан Андрусин
(заступник головного редактора)
Лев Баженов
Олександр Гончаров
Віктор Даниленко
Володимир Дмитрук
Олександр Завальнюк
Віктор Звагельський
Віктор Зінченко
Григорій Клепак
Олександр Лисенко
Руслана Маньковська
Андрій Непомнящий
Олег Рафальський
Олександр Рубльов
Григорій Савченко
Віктор Савчук
(заступник головного редактора)
Валерій Смолій
Тарас Чухліб
Ганна Швидько

Адреса редакції:

01001, м. Київ-1,
вул. М.Грушевського, 4, кім. 212
тел.: 278-53-05, 279-13-88

**Виходить
щоквартально**

ЗМІСТ

V (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України

- Інформаційне повідомлення про V з'їзд
Національної спілки краєзнавців України.....5
- Звіт Правління Національної спілки краєзнавців України
(доповідь Голови НСКУ, члена-кореспондента
НАН України Олександра Реєнта).....13
- Звернення учасників V (позачергового) з'їзду Національної
спілки краєзнавців України до української громадськості.....23

Літопис українського краєзнавства

- Ольга Кашаба (м. Харків)
Краєзнавчий напрям в українській педагогіці 1920-х років.....25
- Тетяна Гуменюк (м. Івано-Франківськ)
Історичне краєзнавство в західних областях УРСР (перша
половина 1950-х – 80-ті рр. XX ст.): історіографія проблеми.33

Історія міст і сіл України: історико-теоретичні проблеми вивчення

- Олена Жам (м. Переяслав-Хмельницький)
Водяні млини Києва XIX століття.....41
- Стефан Машкевич (м. Київ)
До історії тарифів на громадський транспорт в Києві.....45

Краєзнавство в особах

- Світлана Іваницька (м. Запоріжжя)
«Український шістдесятник» Вільям Беренштам –
дослідник місцевих старожитностей.....57
- Ігор Коляда (м. Київ)
Науково-культурницька та громадська діяльність
П.П. Чубинського (за матеріалами спогадів сучасників).....66

До 75-річчя «Великого терору»

- Роман Подкур (м. Київ)
Регіональні особливості «Великого терору» 1937–1938 рр.
на західному кордоні СРСР–УРСР (на матеріалах Поділля)....75
- Олег Бажан (м. Київ), Вадим Золотарьов (м. Харків)
«Великий терор» на Харківщині: масштаби, виконавці, жертви.....85
- Галина Денисенко (м. Київ)
Місця пам'яті і пам'ятники жертвам «Великого терору».....101

**Музейництво в Україні:
історія та проблеми сучасного розвитку**

- Віктор Акімченко (м. Сімферополь)*
З історії археологічного музейництва Криму у 20-ті- 30-ті роки
XX століття: за матеріалами газети «Маяк Комуни».....111
- Руслана Маньковська (м. Київ)*
«...Де минуле не розходиться з майбутнім»
(До розмови про музейну педагогіку).....119

Краєзнавство і туризм

- Олег Афанасьєв (м. Дніпропетровськ)*
Перший санаторій-курорт Південно-Східної України
на початку XX століття.....123
- Дмитро Каднічанський (м. Львів)*
Використання історико-культурної спадщини України
у туризмі на прикладі скансенів.....128

Історія України у світлі регіональних досліджень

- Дмитро Вирський (м. Київ)*
До історії Дніпровського пікінерського полку (1764–1784).....139
- Анатолій Хоптяр (м. Кам'янець-Подільський)*
Пропагандистська та агітаційна діяльність Партії соціалістів-
революціонерів на Правобережній Україні (1902-1905 рр.).....145
- Тетяна Пронь (м. Миколаїв)*
Переселення українського населення з Польщі
в Одеську область та його інтеграція в локальне
середовище краю (1944–1946 рр.).....150

**Національна спілка краєзнавців України:
панорама сучасного життя**

- Ігор Кочергін (м. Дніпропетровськ)*
Другі Троньківські читання.....159
- Олександр Гончаров (м. Київ)*
«Круглі столи» з проблем киевознавства.....160
- Національна спілка краєзнавців України у суспільних
процесах подолання наслідків тоталітаризму.....163

Огляди та інформація

- Олександр Рєєнт (м. Київ)*
«Жива історія» «Казкового» села.....167
- Ольга Кархут (м. Київ)*
Відродження християнських святинь.....168
- Тамара Демченко, Олександр Тарасенко (м. Чернігів)*
До скарбниці церковного краєзнавства Чернігівщини.....172
- Олена Жидецька (м. Київ)*
Історія малих міст України: місто Верхньодніпровськ Дніпропе-
тровської області.....175
- Семен Цвілюк (м. Одеса)*
Новий, краєзнавчий «чисто одеський» сайт.....178

In memoriam

- Саратов Іван Юхимович.....181

Про авторів.....182

Вимоги щодо оформлення статей.....183

E-mail:

bazhancio@ukr.net

Електронна версія:

www.history.org.ua
www.nbuv.gov.ua
www.nsku.org.ua

Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту
історії України НАН України
(протокол № 6 від 29.05.2012 р.)

Журнал зареєстровано
Міністерством юстиції
України (Свідоцтво про
державну реєстрацію
друкованого засобу
масової інформації –
серія КВ № 1722
від 06.12.1995 р.)

Постановою президії ВАК
України журнал внесено до
переліку наукових фахових
видань, в яких можуть публі-
куватися результати дисерта-
ційних робіт на здобуття
наукових ступенів доктора
і кандидата наук за спеціаль-
ностями “Історичні науки”
(Бюлетень ВАК України. –
2009. – № 8)

Усі права застережені.
Передрук дозволено тільки
за згодою редколегії.

© Національна спілка
краєзнавців України, 2012
© Інститут історії України
НАН України, 2012

**На першій сторінці
обкладинки:**

Фрагмент
Меморіального комплексу
“Биківнянські могили”
(Національний історико-
меморіальний заповідник
«Биківнянські могили»,
м. Київ)